

Sitert fra følgende kilder:

Nettsiden om Sigrun Okkenhaug

Fra særoppgave Mari Lunnan, Levanger videregående skole - 1983
Sigrun Okkenhaug, liv og litteratur. Biografi og analyse

Fra Litterær særoppgave - skrevet av Runa Stormo - 1983
Sigrun Okkenhaugs barnebøker - Aktuelle i dag også

Fra hovedoppgaven av Margunn Søyland Nesbakken i 1989
Sigrun Okkenhaug - ei pionerkvinne innan nynorsk barneboktradisjon

Fra database etablert av Ivar Stormo over forfatterskapet utenom de "kjente bøkene", Barnebladet Magne, Norsk barneblad, For bygd og by, Norsk jul, Hjemmet, Solvending,

OPPVEKST - BAKGRUNN

Sigrun Okkenhaug ble født 10. september 1889. Foreldre var Maria, født Finsvik, og Arne Vestrum. De bodde i Levanger, der faren var lektor. Han var en velkjent skolemann i Trøndelag, og hadde et modig syn på sosiale spørsmål. Vestrum var også lokalhistoriker og var forfatter av de tre første bindene av Skogns historie. Sigrun fikk sikkert mye av den litterære interessen fra faren.

UNGDOMSÅR

Som ungjente ble Sigrun med i det frilyndte ungdomslagsarbeidet. På Sund folkehøyskole fikk hun sterke inntrykk. Om folkehøyskolen skrev hun: "Kristendom og norskdøm vart ikkje ord berre, ikkje "bjelders meningsløse klingen"; nei, dei vart livsens djupe meining, og dei nådde fram til unge varme hjarto. Dei fekk augo til å lysa og dei sprengde songen fram."

FAMILIE - MOR - BONDEKONE

Sigrun Okkenhaug giftet seg i 1907 med en gårdbruker, Fredrik Okkenhaug i Frol. Fra 1922 overtok de slektsgården Okkenhaug. De fikk i årene 1908-1924 elleve barn. Ti av barna levde opp. Eldste sønn Paul, ble som alle vet den kjente komponisten.

I 1920 fikk Sigrun Okkenhaug et stipend som hun skulle bruke på Deichmanske Bibliotek i Kristiania. Denne tiden ble svært verdifull for henne. Hun var i teater, på konserter og på kunstutstillinger, og flere ganger fikk hun være med på Stortinget med representanten Johannes Okkenhaug. Hun besøkte Hulda og Arne Garborg, Kristofer Uppdal og mange andre. Men hele tiden savner hun mann og barn hjemme.

Det ble selvfølgelig lite fred og ro i stuene med så mange barn, og det er nesten utrolig at Sigrun kunne få tid til skrivearbeid. Men hun hadde en uvanlig evne til konsentrasjon, - det ble fortalt at hun ryddet seg plass ved en bordende i stua og når inspirasjonen kom, satte hun seg ned og skrev. Om barna lekte rundt henne og radioen sto på, lot hun seg ikke merke med det, bare skrev. Det ble og mye nattearbeid mellom slitsomme dager.

Sigrun la middelskolenorsken på hylla og gav seg til å lete frem trøndermålet. Hun sa faktisk i fra seg honorerte oppdrag fra blad eller tidsskrifter dersom de krevde normert norsk.

BOKPRODUKSJON

I 1919 kom hennes første bok, "Vesle Gunnar og dei andre", og siden hadde hun en jevn produksjon av barnebøker, romaner, noveller og spelstykker. Sigrun gav i alt ut syv barnebøker, to spelstykke for ungdomslag, to novellesamlinger og to romaner for voksne.

Den nynorske barnelitteraturen vokste frem i en tidsepoke preget av de nye litteratur-historiske strømningene fra 1870- og 1880-åra. Det ble en mer realistisk litteratur der barna fikk komme til sin rett i kraft av seg selv og vi får se barneverdenen som en verdifull og kanskje kritisk motsats til voksenlivet.

Sigrun Okkenhaug er visstnok den første kvinnelige forfatteren som gir ut barnebøker på nynorsk

Sigrun Okkenhaug skrev hverdagsrealisme. Personene hennes har vanskeligheter nok å stri med, men det ender sjeldent i svarte motløshet. Barna hun skriver om, har en annen hverdag enn barn i dag, så miljøet hun skildrer, kan kanskje virke gammelmodig. Men barns tanker og følelser rundt sosial urett, rundt ensomhet og manglende trygghet er allmenngyldige i dag også.

Mest kjent og anerkjent er nok trilogien om Helga. "Helga" kom ut i 1925, så "Ut i verda" i 1926 og "I vika" i 1928. Helga er den eldste i en søskenflokk på tre. Faren er død, og mora må livberge seg og sine med vask og baking på gårdene. Vi ser for eksempel et møte mellom to sosiale lag. Helga møter overklassejenta Aslaug. Aslaug synes imidlertid det er Helga som er rik, fordi hun blir vurdert som et voksenmenneske, med ansvar.

Noen kan hevde at en del av de verdiene Sigrun fremmer er foreldet, - uinteressante for det moderne mennesket, - men grunnverdiene i forfatterskapet hennes er det medmenneskelige, hensyn til og omsorg for alt levende. Personene hennes har oftest en lys optimisme og en vilje til å komma gjennom vanskene, ikke gi opp - "- tvert gjennom er vegen," sa Sigrun.

Det pedagogiske grepet er tydelig i tekstene til Sigrun Okkenhaug. De demonstrerer at sosiale fordommer og seksuelt sneversyn fører til forkvakling av individet. Ideologisk plasserer hun seg som en typisk representant for den radikale siden i 1930-åras kultur- og litteraturdebatt.

Boken "Merket" avslører heftig intoleranse og uforstand i bondesamfunnet. Om ikke alle hovedpersonene er "Merket" fra fødselen som "løsunger" eller på annen måte sosialt utenfor så blir de i hvert fall det i møtet med bygdesamfunnet. Sigrun er ikke redd for å ta i bruk dristige og dramatisk virkemidler. I novellen "Jørgen" blir "løsungen" gjort til brannstifter, seksualforbryter og morder av folket i bygda. I novellen "Ingrid" møter vi den bortsatte jenta i en hardhendt sosialiseringssprosess som gjør henne sinnssyk og hun havner på asyl.

"Den vene skåla" fra 1935 regnes av mange som hennes største litterære verk. Hun var den første forfatteren i Norge som tok for seg det vanskelige tema, selvbestemt abort. Her skal dere få høre er noen linjer fra et brev fra Selma Lagerlöf til Sigrun om boken "Den vene skåla":

"Fru Okkenhaug! Jag ber att få sända Er mitt varma tack for Ert brev och Er bok. Jag har låst boken med god bibehållning, och jag, som hör til de gamla, tycker att Ni har ratt, då Ni kampar for bibehållande av gammel god sed i sexuella frågor. Det är ju dock litet svårt att stifta lag på det området: Allting ar ju så individuellt, att varje människa behovde sin egen morallag att rätta sig efter. Jag tycker att Ni har skapat bra menniskor, alla utan Arvid. Det var då godt att Ranveig icke följde med en så karakterlös figur. Mannen hennes är så mycket bättre. Ja, tack ännu en gång.

Er tillgivna Selma Lagerlöf

FORTELLINGER PUBLISERT I ANDRE PUBLIKASJONER

Det ble skrevet godt over 50 fortellinger og dikt til Barnebladet Magne, diverse julehefter, Hjemmet osv. Det er siden sagt at noen av bladstykkene hennes ikke holder mål, at de er propagandapreget og sentimentale. Til det velger jeg å tenke at vi må ta i betraktning tiden dette er skrevet i. Men likevel, de beste fortellingene er små perler av natur- og barneskildringer og det har vært hevdet at de gjerne kunne blitt trykket på nytt. Takket være grundig innsamling og registrering fra nok et barnebarn, Ivar Stormo, er det meste av disse fortellingene og diktene nå tilgjengelige på nettsiden om Sigrun Okkenhaug.

ORGANISASJONSKVINNEN

Sigrun Okkenhaug sto på Stortingsvalglista for Venstre i 1933, hun var et aktivt menneske, og rakk utrolig mye i tillegg til hjem, barn og skriving . Hun engasjerte seg sterkt i organisasjonsarbeid. Det var Frol Sanitetsforening, og hun var leder av Kvinnerådet i Levanger. Hun var og ivrig medlem av mållaget Andvake. Hun var med i skolestyret med stor interesse og satt i fattigstyret som det het den gangen.

Hun likte å treffe mennesker hun kunne diskutere med, og gledet seg til møtene, til tross for at reisene ofte var tunge. Som formann i sanitetsforeningen fikk hun en del turer som utsending til årsmøtene, og kom seg således litt rundt i landet. Det var inspirerende opplevelser, og hun hadde mye å fortelle når hun kom hjem.

DEBATTANT

Sigrun var aktiv på debattsidene i Dagbladet. Da min venn Jan Erik Vold gikk gjennom alle utgavene av avisen for å finne sin fars artikler fra tredvetallet spurte han meg: Hvem er denne Sigrun Okkenhaug som skrev så mye om barnevern?

En kronikkserie fra Dagbladet juli 1939 hadde eksempelvis følgende overskrifter:

Ikke en mor til stede - hvordan er samarbeidet mellom foreldre og barnevernet?

Er anstaltene våre hjem for levende mennesker?

Hvor er det blitt av kjærligheten til barnet? Trangsynt redsel for fellesskolen

Farmor Sigrun Okkenhaug døde like etter at disse kronikkene sto på trykk, av hjerneslag 30.august 1939.

Gunnhild Stormo skriver om moren Sigrun i et av diktene i boken "I skora gjennom konnåkeren" publisert i 1994:

Skulle tru du har innbygd ein sonár,

ei røntgenkraft eller slikt i ditt møte med andre?

For der ein annan ser dei grunne, dei grå,

oppdagar du blommar i emning.

DIKTBOKA

Jeg har de senere årene samlet mye materiale om Sigrun Okkenhaug på en nettside. Her er det til og med lenke til samtlige av hennes bøker som er scannet inn av Nasjonalbiblioteket og tilgjengelige i sin helhet i elektronisk utgaver. Alt kan nå leses på nettet.

Så skjedde det at jeg i dette arbeidet fikk tilgang til mye materiale fra arkivet til onkel Arne - og der dukket en mappe med dikt opp - som en del av dokumentasjonsarbeidet tenkte jeg å legge disse diktene på nettsiden, etter hvert så jeg at dette kunne bli et fint lite hefte til glede for familien. Bror Johan tok jobben med å strukturere det håndskrevne materialet og ble inspirert til å tonesette en del av diktene. Dette foreligger nå på en CD.

Tolv av diktene i boken er tidligere publisert i diverse publikasjoner. Det dukker muligens opp nye og vi vil fortsette å samle disse på nettsidene.